FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 14.09.2016, O‘RQ-406-son. https://lex.uz
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 14-fevraldagi “Yoshlar tadbirkorligini hamda ularning bandligini ta’minlashga qaratilgan biznes loyihalarni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 1-iyundagi “Tadbirkorlik loyihalarini qo‘llab-quvvatlash orqali yoshlar bandligini ta’minlashga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 210-son qarori.
4. Baumol W.J. Entrepreneurship: Productive, Unproductive, and Destructive // Journal of Political Economy. — 1990. — Vol. 98, No. 5. — P. 893–921.
5. Blanchflower D.G., Oswald A.J. What Makes an Entrepreneur? // Journal of Labor Economics. — 1998. — Vol. 16, No. 1. — P. 26–60.
6. Drucker P.F. Innovation and Entrepreneurship. — New York: Harper & Row, 1985.
7. OECD/European Commission. The Missing Entrepreneurs 2019. — Paris: OECD Publishing, 2019.
8. Schoof U. Stimulating Youth Entrepreneurship. ILO SEED Working Paper No. 76. — Geneva: ILO, 2006.
9. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development. — Cambridge (MA): Harvard University Press, 1934.
10. Sarvar O'ktam o'g G. et al. SYSTEMATIC-SITUATION APPROACH IN MANAGEMENT //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 11. – C. 999-1008.
11. Sarvar G. AHOLI ISTE’MOL DARAJASI SAMARADORLIGINI IQTISODIY STATISTIK BAHOLASH //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2023. – C. 130-136.

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O‘RNI VA UNI QO‘LLAB-QUVVATLASH ISTIQBOLLARI

Nimatullayeva Ruxshona
Saitov Sirojiddin
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy Universitetining Jizzax filiali
Psixologiya fakulteti Iqtisodiyot yo‘nalishi 1-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada Yangi O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda yoshlar tadbirkorligining ahamiyati, yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirish omillari hamda mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish masalalari o‘rganiladi. Yoshlar tadbirkorligi yangi ish o‘rinlari yaratish, oilalar daromadini oshirish, hududlarda xizmatlar va ishlab chiqarishni rivojlantirish, innovatsion g‘oyalarni amaliyotga joriy etishda muhim omil sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek,

mamlakatda amalga oshirilayotgan yoshlar bandligi va biznesini qo‘llab-quvvatlash dasturlari ko‘rib chiqilib, ularning imkoniyatlari bilan bir qatorda moliyaviy savodxonlik, tajriba, bozorni o‘rganish va biznesni boshqarish bilan bog‘liq muammolar yoritiladi. Maqola yakunida oliy ta’lim muassasalari, mahalliy tashkilotlar va moliya institutlari hamkorligini kuchaytirishga qaratilgan takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, yoshlar, tadbirkorlik, bandlik, kichik biznes, startap, innovatsiya, moliyaviy savodxonlik, iqtisodiy rivojlanish.

KIRISH

Bugungi kunda mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi nafaqat tabiiy resurslar yoki ishlab chiqarish quvvatlariga, balki inson kapitali, bilim, tashabbus va yangilik yaratish qobiliyatiga ham bog‘liq. Ayniqsa, aholining katta qismini yoshlar tashkil etadigan O‘zbekiston sharoitida ularning salohiyatidan samarali foydalanish strategik ahamiyat kasb etadi. Yoshlar yangi texnologiyalarni tez o‘zlashtirishi, zamonaviy kasblarga qiziqishi va yangicha fikrlashi bilan iqtisodiy o‘zgarishlarning faol ishtirokchisiga aylanishi mumkin.

Yoshlarning iqtisodiyotdagi ishtiroki faqat ish bilan ta’minlanish bilan cheklanmaydi. Ular tadbirkor sifatida mahsulot ishlab chiqarishi, xizmat ko‘rsatishi, yangi ish o‘rinlari yaratishi, raqamli yechimlar taklif qilishi va mahalliy mahsulotlarni yangi bozorlarga olib chiqishi mumkin. Shu sababli yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish iqtisodiy o‘sish, kambag‘allikni qisqartirish va hududlar imkoniyatlarini kengaytirish bilan chambarchas bog‘liq.

Yangi O‘zbekistonda yoshlarni qo‘llab-quvvatlash davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Yoshlar bandligini ta’minlash, kasb-hunarga o‘qitish, imtiyozli moliyalashtirish, biznes tashabbuslarini rag‘batlantirish va startaplarni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar amalga oshirilmoqda. 2025-yil yakunlari bo‘yicha Yoshlar ishlari agentligi ma’lumotida 414 mingdan ortiq yosh bandlik va tadbirkorlik dasturlari orqali qo‘llab-quvvatlangani qayd etilgan [1]. Bu ko‘rsatkich yoshlar masalasi amaliy iqtisodiy siyosatning muhim qismiga aylanganini ko‘rsatadi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, yoshlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashda moliyaviy yordamning o‘zi yetarli emas. Biznes g‘oyani tanlash, bozor talabini aniqlash, xarajat va daromadni hisoblash, mijozlar bilan ishlash, raqamli vositalardan foydalanish hamda qonunchilik talablariga rioya qilish bo‘yicha bilimlar ham zarur. Ayniqsa, oliy ta’limning dastlabki bosqichida tahsil olayotgan talabalar uchun tadbirkorlik asoslarini o‘rganish kelajakdagi kasbiy va iqtisodiy faollik uchun muhim poydevor yaratadi.

Maqolaning maqsadi — Yangi O‘zbekiston iqtisodiyotida yoshlar tadbirkorligining o‘rnini yoritish, uni rivojlantirishga xizmat qilayotgan imkoniyatlarni tahlil qilish va mavjud muammolarni kamaytirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqish. Ushbu maqsadga erishish uchun yoshlar tadbirkorligining iqtisodiy mazmuni ochib beriladi, davlat dasturlari misolida amaliy holat ko‘rib chiqiladi hamda ta’lim, moliya va biznes hamkorligini kuchaytirish yo‘llari taklif etiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI VA NAZARIY ASOSLAR

Tadbirkorlik iqtisodiy faoliyatning muhim shakli bo‘lib, u tashabbus ko‘rsatish, tavakkalchilikni baholash, resurslarni birlashtirish va iste’molchilar ehtiyojini qondirishga qaratilgan. Tadbirkor yangi mahsulot yoki xizmatni taklif etish orqali bozorda qo‘shimcha qiymat yaratadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning afzalligi shundaki, u ko‘pincha mahalliy talabga tez moslashadi, kamroq boshlang‘ich resurs bilan ish boshlashi va yangi bandlik imkoniyatlarini yuzaga keltirishi mumkin.

Inson kapitali nazariyasiga ko‘ra, ta’lim, kasbiy ko‘nikma, tajriba va salomatlik iqtisodiy samaradorlikni oshiruvchi muhim omillardir. Yoshlar tadbirkorligida inson kapitali alohida o‘rin tutadi: biznes g‘oya qanchalik yaxshi bo‘lmasin, uni amalga oshiradigan shaxsda zarur bilim va ko‘nikmalar bo‘lmasa, loyiha barqaror ishlamasligi mumkin. Demak, yoshlar biznesini qo‘llab-quvvatlash moliyaviy resurslar bilan birga ta’lim va maslahat xizmatlarini ham qamrab olishi lozim.

Innovatsion rivojlanish nuqtayi nazaridan yoshlar yangi texnologiyalar va raqamli xizmatlarni tez o‘zlashtiruvchi qatlam hisoblanadi. Elektron savdo, mobil ilovalar, onlayn ta’lim, dizayn, dasturlash, logistika va raqamli marketing kabi yo‘nalishlarda kichik jamoalar ham bozorga yangi yechimlar taklif qila oladi. Biroq innovatsiya faqat texnologik mahsulot yaratishdan iborat emas. Qishloq xo‘jaligida suvni tejash, hunarmandchilik mahsulotini internet orqali sotish yoki mahalliy turizm xizmatini yaxshilash ham innovatsion yondashuv bo‘lishi mumkin.

Yoshlar tadbirkorligini baholashda faqat ochilgan korxonalar soniga e’tibor qaratish yetarli emas. Biznesning qancha muddat faoliyat yuritishi, nechta barqaror ish o‘rni yaratishi, rasmiy daromad keltirishi, soliqlarni to‘lashi, mahsulot yoki xizmat sifati va mijozlar ehtiyojini qondirishi ham muhim mezonlardir. Shu bois samaradorlikni baholashda miqdoriy ko‘rsatkichlar bilan birga sifat ko‘rsatkichlari ham hisobga olinishi zarur.

2026-yil 20-apreldagi PF-66-son Farmon bilan tasdiqlangan “Yangi O‘zbekiston yoshlari — 2030” strategiyasida yoshlar bandligini oshirish, kasbiy malakasini rivojlantirish va tadbirkorlik tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlashga oid vazifalar belgilangan. Hujjatda yoshlar uchun biznes-rejalar tayyorlash, “Yangi avlod tadbirkorlari” dasturi va startap loyihalarini rivojlantirish kabi yo‘nalishlar nazarda tutiladi [2]. Bu esa yoshlar siyosatida tadbirkorlikni tizimli rivojlantirishga e’tibor kuchayayotganini anglatadi.

Shunday qilib, nazariy jihatdan yoshlar tadbirkorligi uchta asosiy natijani yuzaga keltiradi: birinchidan, yoshlarning o‘zini o‘zi band qilishi va daromad topishiga yordam beradi; ikkinchidan, yangi ish o‘rinlari yaratish orqali boshqa fuqarolar bandligiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi; uchinchidan, raqobat va innovatsiyani kuchaytirib, hududiy iqtisodiyotning rivojlanishiga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolani tayyorlashda nazariy tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va rasmiy hujjatlarni o‘rganish usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning axborot bazasini O‘zbekiston Respublikasi davlat organlarining ochiq ma’lumotlari, normativ-

huquqiy hujjatlar hamda tadbirkorlik va bandlikka oid ilmiy-nazariy qarashlar tashkil etdi. Maqola birinchi kurs talabasi darajasiga mos ravishda ochiq manbalar asosida tahliliy-tavsifiy shaklda tayyorlandi.

Birinchi bosqichda yoshlar tadbirkorligining iqtisodiy mazmuni va uning bandlik, daromad hamda innovatsiyaga ta’siri o‘rganildi. Ikkinchi bosqichda O‘zbekistonda yoshlarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan ayrim dasturlar va strategik vazifalar tahlil qilindi. Uchinchi bosqichda yosh tadbirkorlar duch kelishi mumkin bo‘lgan muammolar umumlashtirilib, ularni bartaraf etishga doir takliflar ishlab chiqildi.

Tadqiqotda statistik ma’lumotlardan foydalanishda ularning davri va mazmuniga e’tibor qaratildi. Masalan, 2025-yilda dasturlar orqali qo‘llab-quvvatlangan yoshlar soni haqidagi ma’lumot umumiy natijani ifodalaydi, ammo ularning barchasi yangi korxona ochganini anglatmaydi. Shu sababli ushbu ko‘rsatkich yoshlar bandligi va tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash ko‘lamini ko‘rsatuvchi ma’lumot sifatida talqin qilindi.

Maqolaning cheklovi shundaki, unda muallif tomonidan alohida so‘rovnoma yoki iqtisodiy-ekonometrik hisob-kitob o‘tkazilmagan. Shuning uchun xulosalar ochiq rasmiy ma’lumotlar va nazariy tahlilga asoslanadi. Keyingi tadqiqotlarda muayyan hudud, masalan, Jizzax viloyatidagi talaba-yoshlar o‘rtasida so‘rovnoma o‘tkazish, yoshlar biznes loyihalarining davomiyligini o‘rganish va moliyaviy qo‘llab-quvvatlash samaradorligini baholash mumkin.

NATIJALAR VA MUHOKAMA: YOSHLAR TADBIRKORLIGINING AMALIY AHAMIYATI

Yoshlar tadbirkorligining birinchi amaliy natijasi — bandlikni kengaytirishdir. Mehnat bozoriga har yili yangi bitiruvchilar kirib keladi. Barcha yoshlar uchun bir vaqtning o‘zida mos ish o‘rni topish qiyin bo‘lishi mumkin. Tadbirkorlik esa yoshga o‘z bilim va qobiliyatiga mos faoliyatni mustaqil tashkil etish imkonini beradi. Masalan, tikuvchilik, oziq-ovqat ishlab chiqarish, ta’mirlash, dizayn, tarjima, dasturlash, ta’lim xizmatlari yoki onlayn savdo kichik biznes sifatida boshlanishi mumkin.

Ikkinchi natija — daromad manbalarining ko‘payishidir. Yosh tadbirkor o‘z mehnati orqali daromad oladi, faoliyati kengayganda boshqa kishilarni ham ishga jalb qiladi. Bu oilaviy daromadning oshishiga, mahalliy iste’mol talabining faollashishiga va hududda iqtisodiy aylanmaning kuchayishiga yordam beradi. Ayniqsa, qishloq joylarda qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, saqlash, qadoqlash va yetkazib berish bo‘yicha kichik loyihalar qo‘shimcha qiymat yaratishi mumkin.

Uchinchi natija — mahalliy muammolarga mahalliy yechimlar topilishidir. Har bir hududning tabiiy, iqtisodiy va madaniy imkoniyatlari turlicha. Jizzax viloyatida qishloq xo‘jaligi, chorvachilik, oziq-ovqatni qayta ishlash, hunarmandchilik va turizm bilan bog‘liq tashabbuslar rivojlanishi mumkin. Yoshlar hududdagi talabni o‘rganib, kichik xizmat yoki ishlab chiqarish loyihasini yo‘lga qo‘ysa, bu nafaqat shaxsiy daromad, balki mahalliy iqtisodiyot uchun ham foyda keltiradi.

Rasmiy ma’lumotlarga ko‘ra, 2025-yilda “Yoshlar biznesi” dasturi doirasida 9 240 ta loyihaga 1 trillion 177 milliard so‘m imtiyozli kredit ajratilgan va ushbu loyihalar orqali 12,5 ming nafar ishsiz yosh ish bilan ta’minlangan. “Kelajakka qadam” dasturi doirasida esa 4 489 nafar talabaning biznes loyihalari moliyalashtirilgani qayd etilgan [1]. Ushbu misollar moliyaviy ko‘mak yoshlarning biznes tashabbuslarini amaliy faoliyatga aylantirishda muhim vosita ekanini ko‘rsatadi.

Shu bilan birga, kredit ajratilishi loyihaning muvaffaqiyatini avtomatik ravishda kafolatlamaydi. Tadbirkor mahsulot yoki xizmatiga talab borligini oldindan tekshirishi, xarajatlarni hisoblab chiqishi, raqobatchilarni o‘rganishi va qarz mablag‘ini maqsadli ishlatishi lozim. Biznes-reja faqat kredit olish uchun tayyorlanadigan hujjat emas, balki tadbirkorning kundalik qarorlariga yo‘l ko‘rsatuvchi amaliy reja bo‘lishi kerak.

2026-yil uchun yoshlar bandligi dasturlarida 512 877 nafar yosh bandligini ta’minlash rejalashtirilgani haqida rasmiy ma’lumot e’lon qilingan. Rejada ishga joylashtirish, kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘qitish, kredit, subsidiya hamda o‘zini o‘zi band qilish kabi turli mexanizmlar ko‘zda tutilgan [3]. Bu yondashuv yoshlar ehtiyojlari bir xil emasligini va bandlik siyosati bir nechta yo‘nalishni qamrab olishi zarurligini ko‘rsatadi.

YOSHLAR TADBIRKORLIGIDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI

Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda bir qator to‘siqlar mavjud. Eng avvalo, biznes boshlash uchun boshlang‘ich mablag‘ yetishmasligi kuzatiladi. Ayrim yoshlarning yaxshi g‘oyasi bo‘lsa-da, uskuna, xomashyo, ijara yoki reklama xarajatlarini qoplash imkoniyati cheklangan bo‘ladi. Kredit olishda esa biznes tajribasi, garov ta’minoti yoki hujjatlarni rasmiylashtirish bilan bog‘liq qiyinchiliklar uchrashi mumkin.

Ikkinchi muammo — amaliy biznes bilimlarining yetarli emasligi. Tadbirkorlikni boshlash istagi mavjud bo‘lsa ham, bozorni tahlil qilish, narx belgilash, mijoz topish, soliq va hisob-kitob yuritish, shartnoma tuzish kabi masalalarda tajriba kam bo‘lishi mumkin. Natijada ayrim loyihalar dastlabki davrdayoq moliyaviy qiyinchilikka duch keladi. Shu sababli yoshlarni tadbirkorlikka tayyorlashda nazariy ma’ruzalar bilan cheklanmasdan, real biznes vaziyatlari asosida amaliy mashg‘ulotlar tashkil etish lozim.

Uchinchi muammo — bozor va axborotga kirish imkoniyatlarining cheklanganidir. Yosh tadbirkor o‘z mahsulotini kimga sotishini, xaridorlar nimani qadrlashini va raqobatchilarning takliflari qanday ekanini bilishi kerak. Internetdagi ochiq ma’lumotlar, elektron savdo maydonchalari va ijtimoiy tarmoqlar bu borada yordam beradi. Biroq raqamli marketingdan samarali foydalanish uchun ham alohida ko‘nikmalar talab qilinadi.

To‘rtinchi muammo — biznesning barqarorligini ta’minlashdir. Ba’zan yoshlar faqat loyiha boshlashga e’tibor qaratib, keyingi bosqichlarni yetarli rejalashtirmaydi. Mijozlar bilan doimiy aloqa, mahsulot sifatini nazorat qilish, pul oqimini boshqarish, zaxira mablag‘ shakllantirish va faoliyatni qonuniy yuritish biznesning uzoq muddat ishlashi uchun muhimdir.

Ushbu muammolarni kamaytirish uchun oliy ta’lim muassasalarida “Tadbirkorlik asoslari” bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlarni kengaytirish maqsadga muvofiq. Talabalar kichik guruhlarda biznes g‘oya ishlab chiqishi, sodda biznes-reja tuzishi, xarajat va tushumni hisoblashni o‘rganishi hamda loyiha taqdimotini o‘tkazishi mumkin. Bunday topshiriqlar talabalarda tashabbuskorlik va jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, tajribali tadbirkorlarni oliy ta’lim muassasalariga taklif qilib, mentorlik uchrashuvlarini tashkil etish foydali. Mentor yosh tadbirkorga bozorni tanlash, dastlabki mijozlarni topish, xatolarni kamaytirish va biznes aloqalarini shakllantirishda yordam beradi. Banklar va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlovchi tashkilotlar esa kredit shartlari, moliyaviy savodxonlik va biznes-reja tayyorlash bo‘yicha ochiq maslahatlar berishi lozim.

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA TAKLIFLAR VA ISTIQBOLLAR

Birinchi taklif — oliy ta’lim muassasalarida talabalar startaplari va kichik biznes g‘oyalarini qo‘llab-quvvatlaydigan doimiy muhit yaratish. Buning uchun fakultet yoki kafedra qoshida kichik loyiha klublari tashkil etilishi, talabalar o‘z g‘oyalarini taqdim etishi va mutaxassislardan fikr olishi mumkin. Eng muhimi, tanlovlar faqat g‘oliblarni aniqlash bilan tugamasdan, istiqbolli loyihalarga keyingi bosqichda ham maslahat va amaliy yordam berishi kerak.

Ikkinchi taklif — “talaba — mentor — tadbirkor — bank” hamkorlik modelini rivojlantirish. Talaba g‘oya va boshlang‘ich bilim bilan qatnashadi, mentor loyiha sifatini yaxshilaydi, amaldagi tadbirkor bozor tajribasini ulashadi, bank esa loyiha iqtisodiy jihatdan asoslangan taqdirda moliyalashtirish imkoniyatlarini tushuntiradi. Bu model yoshlarning faqat kredit olishga emas, balki puxta tayyorlangan biznes boshlashiga yordam beradi.

Uchinchi taklif — hududiy ixtisoslashuvga asoslangan yoshlar biznesini rag‘batlantirish. Har bir viloyat va tumanda mavjud resurslar, talab va infratuzilma imkoniyatlari o‘rganilishi lozim. Jizzax viloyatida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, ekologik va ichki turizm xizmatlari, hunarmandchilik, servis va raqamli xizmatlar bo‘yicha yoshlar loyihalarini qo‘llab-quvvatlash mumkin. Bunda loyiha hududning real ehtiyojiga mos bo‘lishi muhim.

To‘rtinchi taklif — yoshlar uchun moliyaviy va raqamli savodxonlik kurslarini kengaytirish. Kurslarda shaxsiy va biznes budjetini yuritish, kreditning umumiy qiymatini tushunish, soliq majburiyatlari, elektron to‘lovlar, onlayn savdo, reklama va mijozlar bilan muloqot qilish kabi mavzular o‘rgatilishi kerak. O‘quv yakunida ishtirokchi o‘z biznes g‘oyasi bo‘yicha sodda hisob-kitob va marketing rejasini tayyorlashi maqsadga muvofiq.

Beshinchi taklif — yoshlar tadbirkorligi natijalarini muntazam baholash. Bunda ajratilgan mablag‘ miqdoridan tashqari, korxonaning kamida bir-ikki yil faoliyat yuritishi, yaratilgan rasmiy ish o‘rinlari, yoshlarning daromadi, mahsulot sifati va bozorga chiqish imkoniyatlari hisobga olinishi lozim. Ochiq va tushunarli monitoring tizimi qo‘llab-quvvatlash mablag‘larining samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Istiqbolda yoshlar tadbirkorligi yashil iqtisodiyot va raqamli transformatsiya bilan ham uzviy bog‘lanishi mumkin. Energiya tejamkor texnologiyalar, chiqindilarni qayta ishlash, suvni tejash, mahalliy xomashyoni samarali ishlatish va elektron xizmatlar yangi biznes yo‘nalishlarini yuzaga keltiradi. Bunday loyihalar iqtisodiy daromad bilan birga ekologik va ijtimoiy foyda ham yaratadi.

Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda xotin-qizlar, nogironligi bo‘lgan yoshlar, chekka hududlarda yashovchi yoshlar va imkoniyati cheklangan guruhlar uchun teng sharoit yaratish ham muhim. Masofaviy ta’lim, onlayn maslahat, moslashtirilgan moliyaviy xizmatlar va mahalliy biznes markazlari bu guruhlarning iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

XULOSA VA FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

O‘rganishlar shuni ko‘rsatadiki, yoshlar tadbirkorligi Yangi O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. U yoshlarning mustaqil daromad topishi, yangi ish o‘rinlari yaratishi, mahalliy resurslardan samarali foydalanishi va innovatsion g‘oyalarni amaliyotga tatbiq etishiga imkon beradi. Yoshlar tadbirkorligi rivojlangan sari hududlarda iqtisodiy faollik, raqobat va xizmatlar sifati ham oshishi mumkin.

O‘zbekistonda yoshlar bandligi va biznesini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha turli dasturlar amalga oshirilmoqda. 2025-yil natijalari va 2026-yil uchun belgilangan bandlik rejalari bu yo‘nalishda tizimli ishlar olib borilayotganini ko‘rsatadi. “Yangi O‘zbekiston yoshlari — 2030” strategiyasida ham yoshlarning bandligi, kasbiy malakasi va tadbirkorlik tashabbuslarini rivojlantirishga e’tibor qaratilgan.

Shu bilan birga, yoshlar tadbirkorligining uzoq muddatli muvaffaqiyati faqat moliyaviy yordamga bog‘liq emas. Biznes bilimlari, mentorlik, bozor tahlili, raqamli ko‘nikmalar, moliyaviy savodxonlik va doimiy maslahat xizmatlari ham muhim ahamiyatga ega. Oliy ta’lim muassasalari ushbu jarayonda talabalarni nazariy bilim bilan ta’minlashdan tashqari, ularning amaliy tashabbuslarini sinab ko‘rishiga sharoit yaratishi kerak.

Muallifning fikricha, yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishning eng samarali yo‘li — ta’lim, biznes va moliya institutlari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishdir. Talabalar kichik loyihalardan boshlashi, tajribali mutaxassislar ko‘magida biznes-reja tuzishi va bozor talabini tekshirishi lozim. Davlat dasturlari esa aynan hayotiy, asoslangan va barqaror loyihalarni qo‘llab-quvvatlashga yo‘naltirilishi maqsadga muvofiq.

Umuman olganda, yoshlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash bugungi kun vazifasi bo‘lish bilan birga, mamlakatning kelajakdagi iqtisodiy raqobatbardoshligi uchun ham muhim sarmoyadir. Bilimli, tashabbuskor va mas’uliyatli yoshlar yangi ish o‘rinlari, zamonaviy xizmatlar va innovatsion mahsulotlar yaratish orqali Yangi O‘zbekiston taraqqiyotiga munosib hissa qo‘sha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi. “Yoshlar bandligi va tadbirkorlik: 2025-yil sarhisoblari”. 7-yanvar 2026. https://gov.uz/oz/yoshlar/news/view/116840

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 20-apreldagi PF-66-son Farmoni. “Yangi O‘zbekiston yoshlari — 2030” strategiyasini tasdiqlash hamda

yoshlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida. https://lex.uz/uz/acts/-8155028

3. O‘zbekiston Respublikasi Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi. “2026-yilda 512 mingdan ortiq yoshlar bandligi ta’minlanadi”. 28-aprel 2026. https://gov.uz/oz/bv/news/view/159003

4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. “Kichik tadbirkorlik subyektlarining jami bandlikdagi ulushi” statistik ma’lumotlar bazasi. https://siat.stat.uz/data/274/

5. O‘zbekiston Respublikasi. “Yoshlar siyosati” bo‘yicha rasmiy statistik va axborot materiallari. https://stat.uz/uz/180-ofytsyalnaia-statystyka-uz/6554-aholi-turmush-darajasi

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA HUDUDLARDA BANDLIK VA MEHNAT UNUMDORLIGI DINAMIKASINI PANEL MA’LUMOTLAR ASOSIDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH

Murotjonova Mubina Dilshod qizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali “Iqtisodiyot va turizm” kafedrasi assistenti
Xusanova Umidaxon Dilshod qizi va Kaxarbekova Shaxnoz Farxod qizi
O‘zMU JF Iqtisodiyot yo‘nalishi 433-26 guruh talabalari

Annotatsiya. Tezisda raqamli transformatsiya sharoitida hududlarda bandlik va mehnat unumdorligi o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirni dinamik panel ma’lumotlar asosida baholashning ekonometrik yondashuvi yoritilgan. Hududlarning raqamli rivojlanish darajasi, inson kapitali va investitsion faolligidagi tafovutlar, shuningdek, mehnat unumdorligining inersiyasi hisobga olinadi. Endogenlik va dinamik panel siljishi muammolarini bartaraf etish uchun Arellano–Bond va Blundell–Bond umumlashgan momentlar usullaridan foydalanish, ularni Sargan/Hansen va avtokorrelyatsiya testlari bilan tekshirish taklif etiladi. Yondashuv hududiy bandlik siyosatini ma’lumotlarga asoslangan holda shakllantirish uchun metodologik asos bo‘ladi.

Kalit so‘zlar: raqamli transformatsiya, hududiy bandlik, mehnat unumdorligi, dinamik panel model, GMM, Arellano–Bond, Blundell–Bond, inson kapitali.

Raqamli iqtisodiyotning kengayishi hududlar bandligi va mehnat unumdorligiga bir vaqtning o‘zida ikki yo‘nalishda ta’sir ko‘rsatmoqda. Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish jarayonlarini avtomatlashtirib, bir ishchiga to‘g‘ri keladigan mahsulot hajmini oshiradi. Shu bilan birga ular ayrim kasblarga bo‘lgan talabni qisqartiradi, yangi kompetensiyalarga ehtiyojni kuchaytiradi va bandlik tarkibini o‘zgartiradi [3; 7]. Bu ta’sirlarning yakuniy natijasi hududning infratuzilmasi, kadrlar salohiyati va iqtisodiy tuzilmasiga bog‘liq bo‘lgani uchun uni umumiy, mamlakat darajasidagi ko‘rsatkichlar bilan baholash yetarli emas [9; 11].